

BØRNEFATTIGDOM 21. februar 2023

ANALYSE

Udarbejdet af
Sune Caspersen
Chefanalytiker

Færre fattige børn, men ikke i alle kommuner

Antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen faldt fra 56.500 til 53.800 i 2021. Dermed fortsatte den positive udvikling, der siden 2017 har budt på fald i omfanget af børnefattigdom. Men udviklingen har ikke fulgt samme retning i hele landet. I 20 kommuner voksede antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen.

Kontakt

Chefanalytiker

Sune Caspersen

📞 26 20 02 28

✉️ sc@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- Antallet af relativt fattige børn har nu været faldende fire år i træk, men niveauet er fortsat højere end i 2016.
- I 20 kommuner er antallet af børn, der vokser op i familier under fattigdomsgrænsen, steget trods den positive udvikling.
- Der er fortsat store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom. I de kommuner, hvor relativt flest er fattige, lever hvert 11. barn under fattigdomsgrænsen, mens det blot er én ud af 50 børn, der er fattige i den kommune, hvor omfanget er mindst.
- Opgørelsen af relativ fattigdom tager udgangspunkt i Danmarks Statistiks SDG-indikator, som er udviklet til at følge op på FN's verdensmål nr. 1 om at reducere fattigdom.

Færre børn under fattigdomsgrænsen

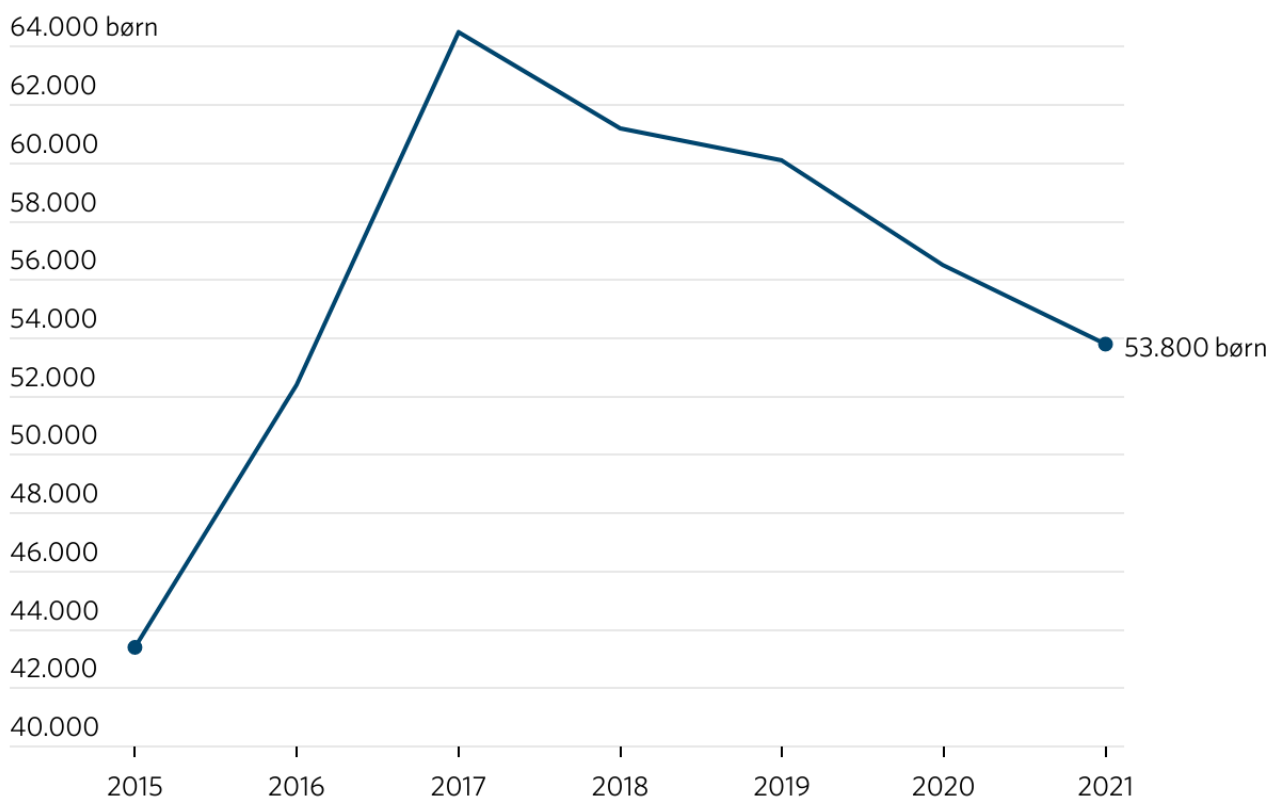
Antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen faldt med 2.700 fra 2020 til 2021. Der er dog fortsat 53.800 børn, der vokser op i relativ fattigdom, hvilket svarer til 4,7 pct. af alle børn under 18 år. Det viser Figur 1.

Definitionen på fattigdom tager udgangspunkt i Danmarks Statistiks opfølgning på FN's verdensmål nr. 1 om at reducere fattigdommen. Her har Danmarks Statistik udviklet et mål for relativ fattigdom. Målet er en videreudvikling af den tidligere officielle fattigdomsgrænse, der blev vedtaget i 2013 på baggrund af ekspertudvalget om fattigdoms anbefalinger og senere afskaffet af Venstre-regeringen i 2015. Læs mere om fattigdomsgrænsen i bilaget til sidst i analysen.

FIGUR 1

Færre børn under fattigdomsgrænsen i 2021

Figuren viser udviklingen i antallet af relativt fattige børn under 18 år på baggrund af Danmarks Statistiks indikator for relativ fattigdom.

Anm.: Opgørelsen af relativ fattigdom er i 2020 og 2021 påvirket af særlige COVID-19-relaterede engangsudbetalinger.

Grafik: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Flere fattige børn i 20 kommuner

Figur 2 viser udviklingen i antallet af fattige børn i hver kommune. I de mørke- og lyseblå kommuner faldt antallet af fattige børn i 2021, mens antallet var uændret i de grå kommuner. I de lyserøde og mørkerøde kommuner steg antallet af fattige børn derimod. Det var tilfældet i hele 20 kommuner, altså knap hver fjerde. Den overordnede positive udvikling for året har dermed ikke været synlig i hele landet.

Den største relative stigning i antallet af fattige børn var i Morsø Kommune, hvor antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen steg med 50, hvilket svarer til en stigning i andelen af fattige børn på

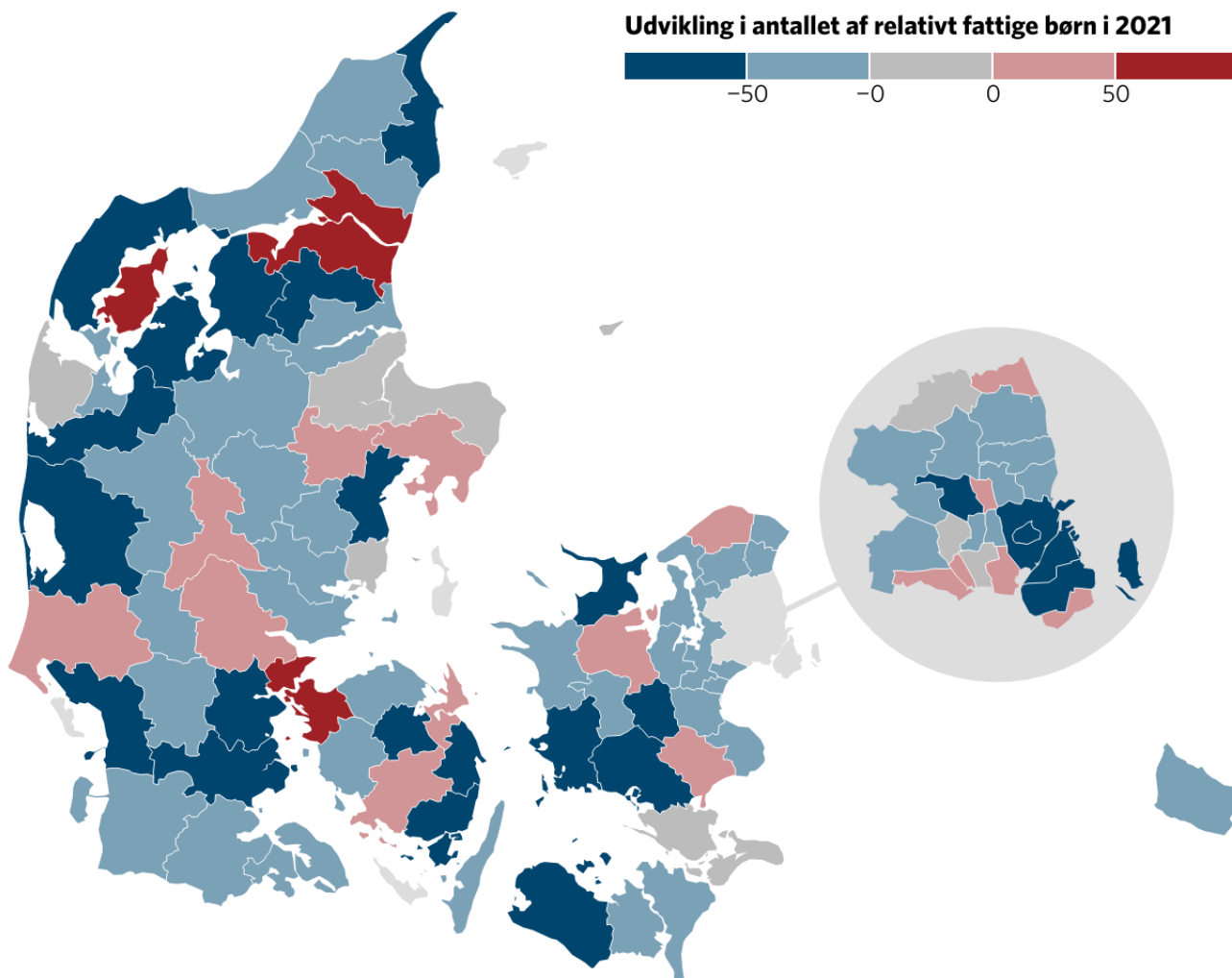
1,4 procentpoint.

Det største relative fald skete i Frederikshavn Kommune, hvor andelen af fattige børn faldt med 1,3 procentpoint svarende til 140 færre fattige børn.

FIGUR 2

Færre fattige børn i de fleste kommuner

Figuren viser udviklingen i antallet af børn under 18 år i familier under fattigdomsgrænsen i 2021.

Anm.: Kommunerne Ærø, Samsø, Fanø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Bopælskommune opgjort pr. 1. januar 2022.

Kort: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom

Der er stor forskel på omfanget af børnefattigdom på tværs af landets kommuner. Det viser Figur 3, hvor andelen af relativt fattige børn i hver kommune er opgjort. De lyseblå områder er den fjerdedel af kommunerne med den laveste andel, mens de mørkeblå kommuner er den fjerdedel af kommunerne med den højeste andel.

Figuren viser, at andelen af fattige børn er højest på Syd- og Vestsjælland, på den københavnske vestegn, i Syddjylland, dele af Fyn samt enkelte øvrige kommuner. I disse kommuner er det op mod hvert 11. barn, der lever under fattigdomsgrænsen.

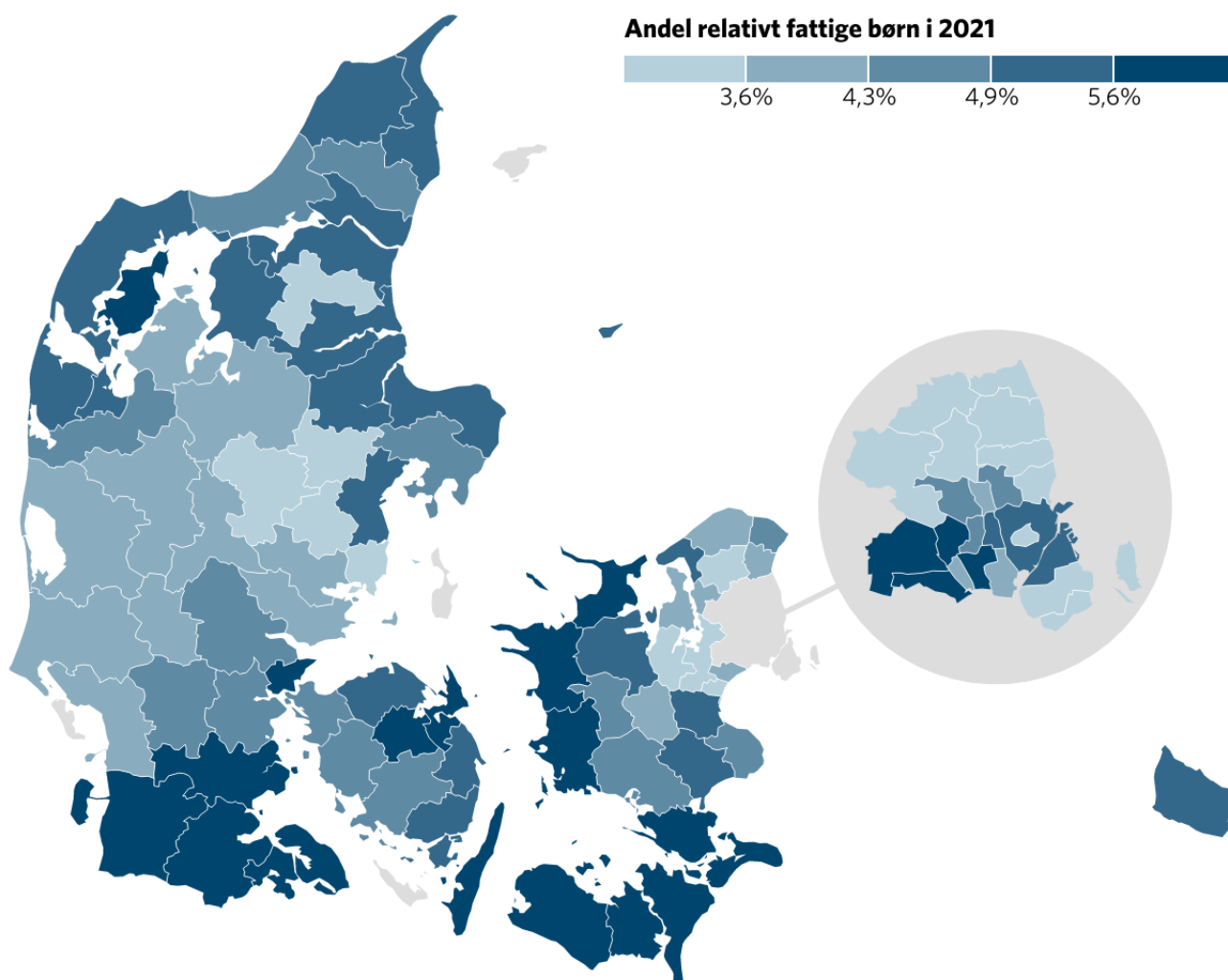
Det er hovedsageligt i kommuner i Nordsjælland og i hovedstadsområdet samt Østjylland, at relativt få børn vokser op i fattigdom. I Egedal Kommune, hvor andelen af fattige børn er lavest, er det blot 1 ud af 50 børn, der vokser op i relativ fattigdom.

Kortet viser altså, at der er meget stor forskel på udbredelsen af børnefattigdom på tværs af landet.

FIGUR 3

Store kommunale forskelle i omfanget af børnefattigdom

Figuren viser, hvor stor en andel af børn under 18 år, hvis familie er under fattigdomsgrænsen.

Anm.: Kommunerne Ærø, Samsø, Fanø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Bopælskommune opgjort pr. 1. januar 2022.

Kort: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Færre fattige i kommuner med relativt mange fattige børn

Tabel 1 viser for hver kommune andelen samt antallet af fattige børn og udviklingen i disse for det seneste år. Tabellen viser, at der i størstedelen af kommunerne med relativt mange fattige børn var et fald i andelen af fattige børn i 2021. Der er dog tale om små fald relativt til omfanget i disse kommuner.

Tabellen viser, at det er kommuner som Lolland, Brøndby, Guldborgsund, Langeland og Slagelse, hvor andelen af børn i familier under fattigdomsgrænsen er relativt højest. Her ligger andelen af relativt fattige børn på 7,5 til 9,1 pct.

I Egedal, Allerød, Gentofte, Skanderborg og Solrød er relativ børnefattigdom omvendt et sjældent fænomen. I disse kommuner varierer andelen af relativt fattige børn fra 2,0 til 2,4 pct. af børn under 18 år.

TABEL 1

Færre fattige børn i de fattigste kommuner

Tabellen viser de 10 kommuner med den højeste andel relativt fattige børn.

Kommune	▼ Andel fattige børn	Antal fattige børn	Udvikling i andel 2020-2021	Udvikling i antal 2020-2021
Lolland	9,1%	550	-0,5 procentpoint	-50
Brøndby	9,0%	660	-0,1 procentpoint	0
Guldborgsund	8,3%	830	-0,1 procentpoint	-10
Langeland	7,6%	120	-0,2 procentpoint	-10
Slagelse	7,5%	1.090	-0,6 procentpoint	-90
Ishøj	7,2%	360	0,3 procentpoint	10
Høje-Taastrup	6,9%	770	-0,4 procentpoint	-30
Odsherred	6,9%	340	-0,9 procentpoint	-50
Odense	6,8%	2.550	-0,2 procentpoint	-80
Kalundborg	6,7%	580	-0,1 procentpoint	-30
Hele landet	4,7%	53.800	-0,2 procentpoint	-2.700

Additional 84 rows not shown.

Anm.: Kommunerne Ærø, Samsø, Fanø og Læsø er udeladt af diskretionshensyn. Bopælskommune opgjort pr. 1. januar 2022.

Tabel: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Stort fald i antallet af fattige børn med forældre på kontanthjælp

De fattige børnefamilier er en sammensat gruppe. En stor del af forsørgerne i familierne under fattigdomsgrænsen modtager en kontanthjælpsydelse eller anden offentlig understøttelse i løbet af året. Over de seneste år er der sket et stort fald i antallet af fattige børn, hvis familie er berørt af kontanthjælpsydelse, men der er omvendt sket en stigning i antallet, der er berørt af andre ydelser, f.eks. ressourceforløbsydelse og førtidspension. Det viser Tabel 2.

Af tabellen fremgår det dog også, at en relativt stor gruppe af de fattige børnefamilier ikke er i berøring med ydelsessystemet i løbet af året. Denne gruppe har været stigende i antal set over en årrække og er fortsat med at vokse, mens den generelle udvikling i børnefattigdom har været nedadgående. AE har tidligere [analyseret](#) denne gruppe, som hovedsageligt består af familier med løs eller svag arbejdsmarkedstilknytning samt familier med voksne studerende. I udgangspunktet indgår familier med voksne studerende ikke i gruppen af relativt fattige, men denne betingelse bortfalder, hvis en voksen studerende er beskæftiget mindst 950 timer i løbet af året svarende til at være fuldtidsbeskæftiget mindst halvdelen af året.

TABEL 2

Relativt mange fattige børnefamilier er ikke i ydelsessystemet

Tabellen viser, hvordan antallet af børn i familier under fattigdomsgrænsen har udviklet sig opdelt på, om familien har været i berøring med kontanthjælpssystemet eller andre ydelser.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mindst 4 ugers kontanthjælp	19.070	26.940	37.750	32.670	29.610	23.890	21.470
- Heraf modtaget kontanthjælp mindst halvdelen af året	16.580	24.240	33.910	28.970	25.720	20.930	18.450
Mindst 4 uger på andre ydelser	10.750	11.480	12.030	12.480	13.200	15.630	15.050
- Heraf modtaget andre ydelser mindst halvdelen af året	8.150	8.760	9.830	9.980	10.450	12.580	12.110
Ikke modtaget nogen ydelse mindst 4 uger	13.300	13.600	14.390	15.780	17.040	16.790	17.080
I alt	43.430	52.370	64.450	61.160	60.080	56.490	53.800

Anm.: Ikke hjemmeboende børn under 18 år indgår under "I alt", men indgår ikke i nogen af ydelsesgrupperne.

Tabel: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Færre børn med forældre på kontanthjælp

Der er ikke en én-til-én sammenhæng mellem som familie at være i berøring med kontanthjælpssystemet og børnefattigdom. Det skyldes bl.a., at relativ fattigdom opgøres over et helt år, mens kontanthjælp kan understøtte familien i nogle måneder, men ikke andre. Derudover er det muligt at have deltidsbeskæftigelse som kontanthjælpsmodtager, og lønnen heraf modregnes kun delvist. Der er dog en stærk sammenhæng mellem det at have en forsørger på kontanthjælp og at være relativt fattig som barn.

Figur 4 viser, at mens der i 2020 i gennemsnit var omkring 50.000 børn med en eller flere forældre på kontanthjælp, var antallet faldet til omkring 44.000 i 2021. For 2022, hvor opgørelsen på nuværende tidspunkt dog er foreløbig og kan blive revideret, er antallet af børn med forældre på kontanthjælp faldet til godt 39.000. Den store stigning i juli måned kan henføres til indvandrede ukrainske børn.

Til sammenligning var der knap 24.000 fattige børn i familier med berøring med kontanthjælpsydelse i 2020, mens tallet var godt 21.000 i 2021.

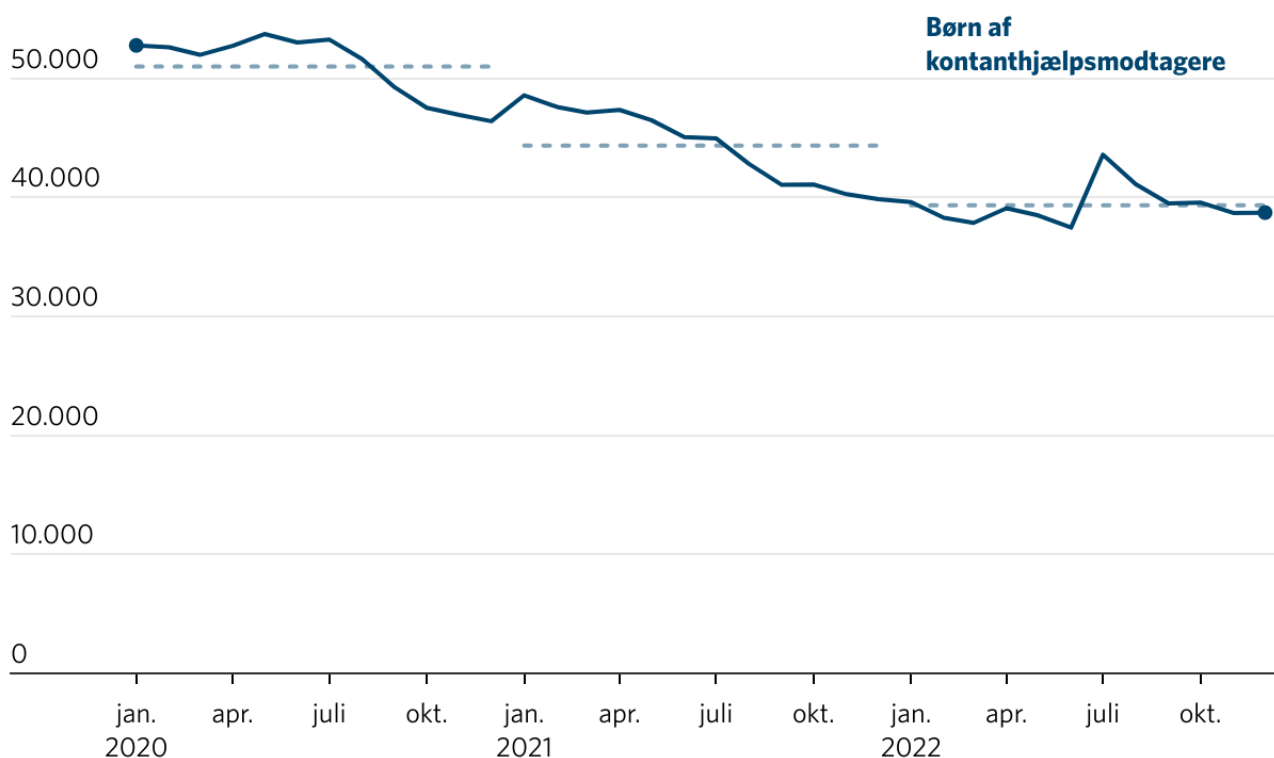
Tallene indikerer således, at antallet af relativt fattige børn med forældre i berøring med kontanthjælpssystemet højst sandsynligt vil falde i 2022, men det er for usikkert at spå om den samlede udvikling i omfanget af børnefattigdom i 2022, da opgørelsen afhænger af mange andre faktorer.

FIGUR 4

Færre børn med forældre på kontanthjælp

Figuren viser udviklingen i antallet af børn i familier på kontanthjælpsydelse fra måned til måned.

60.000 børn

Anm.: Opgørelsen for de sidste måneder af 2022 er foreløbig og kan blive revideret.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Metode

Definition af fattigdomsgrænse

Danmarks Statistik har som opfølgning på FN's bæredygtigheds mål (SDG-mål nr. 1) om at reducere fattigdommen udviklet et mål for relativ fattigdom. Målet er en videreudvikling af den officielle fattigdomsgrænse, der blev vedtaget i 2013 på baggrund af ekspertudvalget om fattigdoms anbefalinger og senere afskaffet af Venstre-regeringen i 2015.

Man er fattig, hvis man i løbet af ét år har en indkomst, som er under halvdelen af medianindkomsten, og samtidig ikke har en formue i starten af året på mere end halvdelen af medianindkomsten.

Hvis familiens hovedforsørger (den der tjener mest) er studerende og ikke har været fuldtidsbeskæftiget mere end halvdelen af året, kan man dog ikke blive kategoriseret som fattig. Heller ikke børn, der flytter hjemmefra, kan blive kategoriseret som fattige, hvis mindst én af deres forældre ikke er fattig.

Medianindkomsten

Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtigt 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten og nøjagtigt 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer.

Den relative fattigdomsgrænse og andre fattigdomsmål

Historisk set har niveauet for den relative fattigdomsgrænse været i ret tæt overensstemmelse med opgjorte minimumsbudgetter for at kunne opretholde et nødvendigt men beskedent forbrug. Der er dog særlige forhold, der kan have påvirket minimumsbudgettet i 2021 (ligesom det var tilfældet i 2020). Det drejer sig bl.a. om

derfor også den relative fattigdomsgrænse. Af disse årsager bør opgørelsen af relativ fattigdom i 2021 såvel som 2020 tolkes med visse forbehold, om end opgørelsen fortsat er valid og anvendelig.

Det er ikke afgørende, om den relative fattigdomsgrænse er i overensstemmelse med opgjorte minimumsbudgetter, da relativ fattigdom er udtryk for, om man på baggrund af sin indkomst har mulighed for at føre en tilværelse, der tilnærmelsesvis ligner den typiske i samfundet. Særlige engangsudbetalinger har nemlig – på trods af at være midlertidig – en meget målbar effekt på forbruget og dermed også den typiske tilværelse blandt familier i Danmark.

Den tidligere officielle fattigdomsgrænse krævede, at man lå under grænsen tre år i træk for at tælle med i opgørelsen som "økonomisk fattig". Den nuværende indikator for relativ fattigdom, som Danmarks Statistik har udviklet, kræver kun ét år i fattigdom for at tælle med. Den gamle definition er derfor mere robust end den nuværende over for udsving og særlige forhold, der kun vedrører enkelte år, da den måler på det, man kan kalde vedvarende fattigdom. Der er dog ligeledes ulemper ved et sådan mål, da udviklingen fra år til år kan være svær at tolke, når det kan tage flere år, før en ændring ude i samfundet giver udslag i ændrede fattigdomstal.

Fattigdomsgrænsen i kroner og øre

Hvornår en familie konkret vil ryge under fattigdomsgrænsen, afhænger af familietyper. For en enlig person er fattigdomsgrænsen på 137.500 kr. efter skat om året eller 11.500 kr. om måneden. Det er opgjort efter skat og skal dække alle udgifter til f.eks. bolig, mad, forsikringer, tøj, medicin, transport, reparationer, fritid osv. Af tabellen herunder fremgår fattigdomsgrænserne for forskellige familier.

Fattigdomsgrænsen for forskellige familietyper for 2021

Personer i familien	Grænse pr. familie pr. år	Grænse pr. person pr. år	Grænse pr. person pr. måned
1 voksen	137.500 kr.	137.500 kr.	11.500 kr.
1 voksen og 1 barn	178.700 kr.	89.400 kr.	7.400 kr.
1 voksen og 2 børn	220.000 kr.	73.300 kr.	6.100 kr.
1 voksen og 3 børn	261.200 kr.	65.300 kr.	5.400 kr.
2 voksne	206.200 kr.	103.100 kr.	8.600 kr.
2 voksne og 1 barn	247.500 kr.	82.500 kr.	6.900 kr.
2 voksne og 2 børn	288.700 kr.	72.200 kr.	6.000 kr.
2 voksne og 3 børn	329.900 kr.	66.000 kr.	5.500 kr.
3 voksne*	275.000 kr.	91.700 kr.	7.600 kr.
4 voksne*	343.700 kr.	85.900 kr.	7.200 kr.

Anm.: Børn er her defineret som under 15 år. Hjemmeboende børn på 15 år og derover tælles som voksne. *) 3 eller 4 voksne kan fx være en familie med 2 forældre og 1 eller 2 hjemmeboende børn på 15 år og derover.

Tabel: • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.